

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

În Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa 1 fl. mai multu pe anu; — trimis prin poșta în laintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. În străinatate pe 1 anu 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 10 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

Orice inserate, se platescu pe serie sêu linia, cu litere merunte garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 54.

Sibiu, 5/17 Iuliu 1878.

Anulu I.

Oglinda din Boemi'a.

Cele mai multe oglinzi din câte se vedu pe familii în patri'a noastră, suntu importate din Boemi'a, dara nu tôte suntu „credințioșe,” cumu aru esprime vre-o dama ce scie distinge între lind'a buna si rea; că-ci unele te arata strimbu, ele iti presenta faci'a ovala că unu glontiu de nu, si érași altele i-ti schimba colórea feciei aradu-o candu prea palida, candu verdia si asia si departe. Noi vomu presentá lectoriloru noștri oglinda din Boemi'a preparata de principele Georgie Lobkovicz, boemu, seau cumu dice asulu, cechu din mosi de stramosi; vomu lasá voi la apretierea fiacaruia că se judece, déca aceea arata bine seau reu. Nu vomu altera nimicu trins'a, decátu numai dimensiunile, pentru că ceea este destulu de mare că se se vedia într'ins'a milióne, aru fi prea mare pentru 2 milióne 0,000 locutori.

Principele Georgie Lobkovicz tienuse deunadi într'o adunare politica la Gastorf unu discursu, care descrie obiectulu în urmatorii termini:

Doúe popóra locuescu în patri'a noastră, care cursu de secolu au traitu alaturea în bine si în rău, în bucuria si suferintie. Amendoué tienu ésta tiera de patri'a loru, la care pretendu dreptu proprietate si de esistentia nationale. Amu însu inse de câteva ani în cóce, că se vedemu aceste popóra desbinate infricosiatu si cert'aru nationale luandu dimensiuni totu mai mari. Am trebuintia se ve aratu tristele consecentie ale acestei certe; nu inversiunarea reciproca, nici curcatele relatii ale tieriei, nici perderea de teri la ambele nationalități. Voiu dice numai, este timpulu supremu că discordi'a se încetede; barbatu seriosu din ambele nationalitati se cerce mai antâiu ei între sene-si vre-o cale de împaciuire.

În acésta sala partea cea mai mare din ascultori este de nationalitate germana, éra eu sunt cechu. Ve spunu verde că suntu cechu, pentru că suntu onestu, nu vreu se-mi renegu originea mea, limb'a mea, totu cursulu ideiloru si simtiintele mele; preste acést'a tóta activitatea mea publica de până acumu da testimoniu pentru originea mea de cechu. Cu tôte acestea, eu speru că dvoștra me veti ascultá cu patienti'a demna de barbatu seriosu.

Cu frase góle despre împaciuire nu ne ajutamú micu. Reulu de care suferimu noi în acésta tiera, prinsu radecini multu mai afunde, de cătu se pota fi vindecatu cu frase sentimentali. Aci trebuie ne luámú într'u ajutoriu mentea sanetósa, se cerce diagnós'a bóleloru cu sange rece, dara si tot'a bunavointi'a.

Mai antâiu de tôte voi constată spre onórea ambelor nationalități, că la dinsele nu esista asia unit'a ura de rassa (că la fierele selbatice, că între lupu si ursu, între tigru si leu etc.), că-ci de aci se fi acea ura, ea s'ar manifestá mai vertosu în regiunile si localitatile în care boemi si germanii locuescu amestecati. Apoi ambele nationalitati locuescu fórté amestecate. Despartire stricta între ele se vede numai la populatiunea rurale, nu si în orasie. Pe la margini sêu mediune, de-alungulu, unde poporulu cechu vene în atingere cu celu germanu, vei audi fórté raru despre certe escatete între aceste doué popóra. Din contra, la frontariile avariei, unde nemții boemi venu în contactu cu emtiile bavaresi, certele si bataile suntu mai de tóte dilele. Asia dara în viéti'a privata nemții si boemii din Boemi'a de si nu se iubescu, dara nici unu se certa unii cu altii; si déca totusi se nascu neori certe între dinsi, se sciti că acelea își au riginea loru în politica, adeca ele trecu din viéti'a publica în cea privata. Discordi'a si ur'a nationale se manifesta în tiera noastră si cresce încetatu în viéti'a publica, din cauza că acésta noi este organizata fórté reu; éra acestu reu în tiera noștra afu eu în principiile false ale liberalismulu modernu, care considerate din punctu-de vedere nationale, suntu egoiste, destructive, amerintiatorie

cu perire. Din acele principie asia numite liberali moderne voi relevá la loculu acesta numai doué: 1. teori'a perfecte egalitati a toturorú ómeniloru, 2. doctrin'a despre omnipotenti'a statulu. (De aci incolo principele Lobkovicz analisandu liberalismulu si constitutionalismulu modernu, i-lu supune totuodata la critica aspra, dara drepta, aratandu cătu este acela de elasticu, si cu cătu perfidia ómenii egoisti ilu aplica în viéti'a publica, si mai multu că ori unde la tierile locuite de nationalitati diverse.)

Se punemu că într'o tiera amestecata se aplica în parlamentu, în tóta viéti'a municipale si comunale, principiulu majoritati absolute cu drepturi întinse până la omnipotenti'a. Care pote se fia consecenti'a neaparata a acestei teorii? Ea este invederata, adeca fiacare nationalitate, mare ori mica, va cercá tóte caile, că se ajunga ea la majoritate, prin urmare la omnipotenti'a si se calce pe cerbicea celorualte. Din acelu momentu se incepu luptele cele mai inversiunate în colegiele electorali; nu se mai alegu midilócele oneste din cele infame; la cert'a si ur'a nationale se deschidu tóte portile si usile.

În cătu pentru teori'a libertatii toturorú popóralorú, ve rogu se fiu bine întielesu, că eu nu întielegu aici sub egalitate dreptatea, care trebuie se o afle ori-care cetatianu de statu, la tribunale si la tóte autoritatile statulu. Liberalii moderni nu întielegu asia egalitatea, ci ei dicu: „cetatienu de statu,” adeca toti ómenii cá ómeni suntu egali, si déca ei suntu egali cá ómenii, ce le mai trebuie alta egalitate cá la membrii ai cutarei natii?” Acesti farisei liberali au si o formula aritmetica, care suna: 10 poloni + 6 ruteni = 16 nemti. Consecentiele acestei formule suntu la lumin'a dilei. Acestu liberalismu face legi egali pentru bogati si saraci, pentru cetati si sate, si nu vrea se scie, ca ceea ce se póte aplicá la bogatu, nu se póte la saracu, si că relatiunile sociali din cetati diferu cătu ceriulu de pamentu de ale sateniloru. S'ar poté demustrá cu nenumerate esemple, că cu metodulu acesta capitalulu se bucura de protectiune fóra margini, éra la clasele mai sarace, la propriulu poporu produce ura infricosiata. Liberalismulu aplicatu totu în modulu acesta la nationalitati, are intoema acelesi rezultate. Liberalii presupunu si la nationalitati egalitate teoretica; dara apoi candu drepturile nationali aru fi se se aplica în viéti'a practica, atunci li se lungesce în drumu parlamentulu cu majoritatea sa omnipotentia, care i-si aróga siesi dreptulu de a se numi statu, a dice adeca: Eu, majoritatea parlamentara, suntu statulu; eu suntu omnipotentia si nu suntu responsabile cătra nimeni. Atunci vinu minoritatile nationali si reclama dreptate, dara li se raspunde cu impertinentia tramitiendu-le la nisce §§-i plasmuiti totu de aceea majoritate, care contienu egalitatea toturorú ómeniloru cá cetatienu de statu. În tóte acele casuri inversiunarea minoritatiloru cresce neincetatu, pentru-cá perfidi'a revolta firesce.

Transilvani'a.

Sibiu. Primimu dela on. comitetu alu asociatiunei Transilvane sub Nr. 115 1878 urmatori'a:

Programa pentru sedintiele adunarei generali ordinare a XVII. a asociatiunei tranne pentru litteratur'a romana si cultur'a poporulu romanu, ce se voru tiené la 4 si 5 Augustu a. c. în opidulu Simleu.

Sedinti'a I. în 4 Augustu.

1. Dupa terminarea servitiulu divinu se va deschide sedinti'a la 9 óre din di.
2. Alegerea de 3. secretari ad hoc pentru redactarea proceselor verbali.
3. Raportulu comitetulu asociatiunei despre afacerile pe anulu 1877/8.
4. Raportulu cassariulu despre starea fondulu asociatiunei, si a fondulu academiei.

5. Raportulu bibliotecariulu despre starea bibliotecei asociatiunei.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru revederea si esaminarea fonduriloru si ratiociniulu pe anulu trecutú 1877/8.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru incassarea de tacse dela membrii vechi si insemnarea de membrii noi dimpreuna cu tacs'a respunsa de acesti-a.

8. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru a esaminá budgetulu asociatiunei presentatu de comitetu pe anulu 1878/9, si a veni cu opiniunile sale în sedinti'a urmátore.

9. Alegerea unei comisiuni de cinci membri pentru propuneri.

10. Cetirea dissertatiuniloru, ce se vor' fi presentatu din bunu tempu la presidiu.

Sedinti'a II. în 5 Augustu.

1. Verificarea procesulu verbale alu sedintiei precedente.

2. Raporturile comisiuniloru numite în sedinti'a presenta.

3. Continuarea cetirei dissertatiuniloru.

4. Defigerea loculu si tempulu pentru intrunirea asociatiunei la anulu viitoriu.

5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesulu verbale alu sedintiei ultime.

6. Inchiderea sedintielorú adunarei generali.

Din sedinti'a comitetulu asociatiunei transilvane.

Sibiu, în 10 Iuliu 1878.

T. Cipariu,
presedinte.

Dr. I. Hodosiu,
secretariu.

Agitatiunile electorali

decurgu în tóta tiera; nu inse cu acea furia, cu care se intemplase în períodele precedente, că-ci multime mare chiaru dintre alegatorii magiari nu se interessédia într'u nimicu de ele; preste acésta este si timpulu celu mai scumpu pentru lucrarea campulu, în cătu nici-unu economu de dómne-ajuta nu se indura se'si perdia o singura di dela seceratu si caratu cu periculu de a'si perde fructele ostenelei sale prin ploi, care impedecea mersulu economiei. Numai diariiele magiare facu larma mare, candidédia neincetatu si marescu confusiunea, că-ci de es. cele gubernementali candidara până acuma preste 550, adeca aprópe cu 100 mai multi, decátu este numerulu deputatiloru de alesu. Opositiunile au si mai multi candidati. Asia dara se nu ne miramu, déca acci concurenti cutriera tiera în tóte partile, descindu si pe la sate romanesi, caculescu pe primari si notari, caroru altadata le-aru da cu pitiorulu, stau se sarute man'a popii, ii promitu orologiu de auru, bursa pentru fiu-seu, ginere pentru fia-sa, pensiune pentru preotés'a. Din tóte inse este mai interessanta indrasnel'a ce au câteva candidati cunoscuti în tóta tiera cá cei mai inversiunati neamici ai romaniloru, carii ceru se fia alesu chiaru de cătra romani, fiindcă magiarii nu voru se'i aléga odata cu capulu. Publiculu romanescu isi mai aduce fórté bine aminte din lun'a Iuniu 1874, candu în diet'a Ungariei se desbatuse din nou legea electorale. Atunci deputatii romani Dim. Bonciu, Petru Nemesiu, V. Babesiu, Al. Romanu pretinsera dela dieta, ca se nu'si mai bata jocu de Transilvani'a, sêu mai bine de romani, ci déca le facu érași lege electorale separata cu censu de 8 fl. 40 cr., se compute la acelu impositu directu si cei 3% dare bellica si cei 9% ce se platescu pentru desrobirea pamentulu. În acea di din toti adversariu romaniloru br. Gabr. Kemény si Iuliu (Gyula) Horváth au fostu aceia, carii nu numai au combatutu amandamentele numitiloru deputati, ci au si insultatu în modu necalificabile pe natiunea romanescu (Vedi actele parlam., Federatiunea Nr. 53 din 1874 s. a.). Ei bine, acumu inse dn. sciti, că agentii acestorú doi domni alérga în ruptulu capulu p'ntre romanii din comitatulu Albei, cá se'i induplece a participa la alegeri, si apoi a nu alege cumva romani, ci tocma pe aceia, carii au

lucratu cu mai mare focu la spoliarea noastră de drepturi politice. Acesta este insulta noua ce ni se face.

Curatu asia mergu lucrurile in districtulu Nasaudului; asia si in comit. Fagarasiului, unde se vira érași cu puterea unu Kossy, celu batutu odinóra in comitatulu Cetatiei de balta, unu Boer Antal si faimosulu P. Moricz, pe care cumu se vede, nu voiesce se'lu aléga nimeni si nicairi in Ungari'a, cumu nu voru se alega pe br. G. Kemény in Transilvani'a.

In comitatulu Hunedórei se aruncara p'ntre alegatorii romani nisce ómeni cá G. Szathmáry, acelu vrasmasiu fanaticu, care cerea deunadi in „Kelet,” ca se fimu magiarisati chiaru si cu puterea armeloru, apoi B. Kállay, A. Benedicti, br. Ivor Kaas celu importatu din Danemarc'a, alesu inainte cu 3 ani de bietii Hatiegani, c. St. Kunn, Car. Pogány etc. Se vorbesce in acelu comitatu si de doi candidati romani (doi advocati), dara s'au luatu mesurile cele mai energióse, cá nu cumuva se fia alesu vreunu deputatu, care ar mai tiené la nationalitatea sa romana si la religiunea sa.

Sasii din diverse tienuturi voru avea si ei aici in Sibiiu totu sambata in 20 Iuliu conferenti'a electorale, in care au se se mesure din nou cele doue partide. Acea conferentia promite a fi prea interesanta.

Bosni'a.

Asia dara s'a decisu, cá Bosni'a se fia ocupata de trupele austro-unguresci. Numai ocupata? Pe cátu timpu? Nu se spune; de aceea tota lumea crede si inca cu totu dreptulu, cá Bosni'a si Hertiegovin'a se voru incorpora pentru totu de auna la monarchi'a austro-unguresca si immediatu la Croati'a, spre cea mai mare bucuria a Crotiloru, prin urmare locuitorii acelei provincii voru avea fericirea de fi cetatieni de statu alaturea cu noi, fóra cá se 'i mai intrebbe cineva pe ei. Ce bucuria pentru mai multe mii de aspiranti la functiuni publice, carii in patri'a loru nu mai incapu nici cá simplii diurnisti. Si ce marturisire sinecera dela diariiele ministeriáli din B.-Pesta, care spunu verde, cá intre alte cause mari, pentru care Bosni'a si Hertiegovin'a trebuie se fia incorporate la monarchia, una este, cá statulu se se mai ajute si cu veniturile aceluor provincii spre a scapa de falimentu, éra a dou'a, cá pe legionulu de aspiranti flamendi, proletari literati, se'i puna in pane, se le dea „chiverniséla,” se curatie tiér'a de ei, cá nu cumuva mai curendu séu mai tardiu se'ti faca aici acasa rebeliune de fóme si de golatate. Se spune in adeveru, cá indata dupace se scit decisiunea congresului, suplicele concurentiloru la deregatorii in Bosni'a se adunara si se totu mai aduna la ministeriu cu miile. Asia dara Bosni'a se ocupa, pentru-cá studentii din Ungari'a cáti nu incapu in patri'a loru, se póta fi aplicati airea. Dara cu functionarii turci din Bosni'a ce se se intemple? Apoi cá nu merge asia treb'a, ci se va introduce si acolo acelu mecanismu administrativu, giudiciale, finantiale, incurcatu si complicatu, cu care suntemu pedepsiti noi, si asia in locu de 100 se voru cere 1000, in locu de una miie, diece mii de functionari. Noue totusi ni se pare, cá dorintiele celor mai multi aspiranti din Ungari'a voru remanea indeiertu, antaiu pentrucá dupa cea mai mare probabilitate guvernulu provinciei ocupate va fi in anii de antai militariu, cumu fusese pe la noi intre 1848 si 1860; alu doilea cá limb'a locuitoriloru Bosniei este cea serbo-croatica, pe care magiarii o despretiuescu; alu treilea cá functionarii, mai toti serbi mohamedani, indigeni, nu osmanlii straini, nu'i poti arunca in scartu cu una cu doue, cá apoi serbii se pricepu fórté bine la „tienne minte;” in fine, regimulu centrale din Vien'a va fi multu mai intieptu astadi, decâtu a fostu celu din 1854—5, care tramisese pe br. Edv. Bach fratele ministrului, in Romani'a in calitate de comisariu imp., cá se organisadie tiér'a „österreichisch,” dara facu unu fiasco, pe care'lu va tienea minte cátu va mai trai. Pe poporale orientali nu le vei stringe pana 'i lumea in acea multime de forme seci si pedante, la care se supunu mai de buna voia numai popórale locuitorie in tieri mai reci si care beu in tóta viéti'a loru zama de ordiu (bere).

Pentru orice casu e bine se ne orientamu si noi asupra impregiariloru din Bosni'a si Hertiegovin'a, atátu cá-ci starea crestiniloru de acolo semena multu cu starea nostra politica din Transilvani'a, cátu si pentru-cá se póte intempla usioru, cá se se verse si sangele filorur nostrii in acelea tieri. De aceea nu va fi de prisosu a repeti si aci câteva date statistice.

Bosni'a se intinde pe 1268 miluri patrate, asia dara este mai mare decâtu Transilvani'a; se crede inse cá locuitori nu are mai multi cá 2 milióné. E tiéra muntósa si padurósa, are inse multu pamentu cultivabile, este inse vai de acea cultura; cá-ci administratiunea secularia talcharésca 'ia secatu tóte sucurile asia, in cátu parte mare a locuitoriloru geme si suspina in saracia estrema, pe care chiaru diariiele din Vien'a turciloru amice, o descriu cu colori vii. Dara poporulu este vigorosu dela natura, inse brutale si uresce totu ce e strainu. Partea cea mai mare a locuitoriloru se tiene de biseric'a orientale, éra mohamedani sunt multu mai pucini, adeca aristocrati'a cu ciocoi si cu alte dependentie ale sale, apoi multi locuitori dela orasie sunt mohamedani. Sunt si rom.-catholici, asia numiti horvati (croati). In Hertiegovin'a se afla multi Mavro-vlachi (romani istriani). Caletorii descriu pe maurovlachi cá poporu omenosu, desteptu, dedatu la comerciu, care inse uresce din sufletu pe turci pentru rapacitatea loru de averi si de femei. Dintre maurovlachi $\frac{3}{4}$ sunt grecoresariteni, $\frac{1}{4}$ parte rom.-catholici.

Bosni'a fusese dela 1401 preste 120 de ani numai tributari'a Turciei, éra in a. 1528 deveni subjugata cu totulu si poporulu declarat de Raiah, adeca Turma (cá de vite), éra tiér'a proprietate a sultanului. Aristocrati'a voindu a'si conserva nu numai proprietatile de pamentu, ci si cumplitele privilegii, aruncá crucea si adoptá semilun'a turcindu-se. Multi din ei s'au incuscritu cu turcii venetici din Cpole si din Asi'a, dupa aceea in compania cu generii si cuserii loru s'au aruncatu asupra poporului christianu desarmatu, spre a'lu spolia si tirani 350 de ani. Rescolele poporului nu 'iau ajutatu, ci 'iau si mai inreutatitu sórtea, pentru-cá beii si spahiil pe langa ce ei insii amblá totudeauna armati, chiamá intru ajutoriu óste turcésca, cu care apoi devastá tienuturi intregi si esterminá pe locuitori, déca nu apucá se scape cu fug'a in Croati'a, buna-óra tocma cá si de 2 ani incóce.

Dupa tóte scirile câte avemu din Bosni'a, aristocrati'a nu voiesce se audia nici acuma de nici o reforma, nu de egalitate, nici de vreo desrobire a poporului. Cumu o va indupleca si infrange regimulu austriacu, este o intrebare din cele mai interesante, pusa celu mai de aprópe viitoriu.

Dela congresulu europénu.

Acela s'a inchisu in adeveru, precumu se presupunea in sambat'a trecuta. Elu tienú 18 siedentie, dupa care fu inchisu prin unu scurtu discursu alu presiedentului Bismarck, la care 'i respunse com. Andrassy in numele celorlalti membrii, facundu mari complimente presiedentelui si aducundu omagii imperatului Vilhelmu. Se intielege cá intr'aceea se detersa érași prandiuri mari, dupa care unii membrii s'au si departatu; Resultatele congresului coprinse intr'unu actu lungu subscrisu de toti membrii in mai multe exemplarie s'au inaintatu la cabinetele respective spre a se ratifica de cátra capii staturiloru, dupa care apoi va urma publicarea strictu oficiale si asiediarea in archive. Dara delegatii Britaniei reflectara, cá guvernulu loru va comunica actulu congresului cu parlamentulu chiaru si inainte de ratificare, din cauza cá la ei asia ceru legile si praxea. In totu casulu lumea va cunošce preste câteva dile tóte lucrurile congresului; Atunci apoi se va vedea, pana la ce mesura popórale interesate in cauza au dreptate se fia si se remana disgustate de ele, se le considere cá regulate cu forti'a si pacea numai cá provisoria.

In altu Nr. noi am numitu una serie de popóra neindestulite si chiaru profundu vetamate prin decretule congresului, dara nu amu observatu, cá Russiei i s'au facutu fórté multe pe voia. Acumu inse tóte scirile câte ajungu la cunoscenti'a Europei din cele doue capitale russesci ne invétia din nou, cá intelligenti'a russesca nu vré nici se audia de actele congresului. Ca probe ale revoltátoriei neindestuliri ce domina in Russi'a, „Romanulu” reproduce mai multe passage din cele mai de frunte diarie russesci. Asia:

„Corespondinti'a Agentiei Russe” publica o scrisóre din Berolinu, asupra careia atrage atentiunea cititoriloru sei si care contine urmatórele critice:

„Congresulu n'a fostu la inaltimea sarcinei séle, si oper'a lui se resimte de acésta. Ea este incompleta, incoerenta, fara sinceritate, fara vitalitate. Este o serie de compromise indouioše intre nisce pretensiuni deosebite, impartiri geografice arbitrare, nelogice, fara nici o ocservare a drepturiloru si afinitatiloru poporeloru, si care intrece cu multu totu ce s'a imputatu Congresului din 1815.”

Diariulu russescu Noulu timpu, in numeru seu de la 25 Iuniu, numindu oper'a Congresulu „o solutiune platonica,” ia in derisiune mai cu séu mesurile adoptate in privinti'a Bulgariiei.

Apretiarile acestui importantu organu russescu care spune lucrurile pe fatia, sunt fórté instructive pentru a lumina Europa si pentru a deschide ochi Romaniloru.

„Congresulu — dice elu — a lasatu Balca cu trecetorie loru si cu partea cea strategica sangiacatului de Sofia in manile armatei turces Noi suntemu convinsi inse, ca acésta armata va gura numai pe charta, Balcaniloru, éru nu in realitate. In cursulu unui anu de ocupatiune russesc se va gasi vreunu midilocu de a face pe Turci renuntie la dreptulu loru asupra Balcaniloru. Afa de acésta, principele Dondukoff-Korsakoff organisé acumu in Rumeli'a o armata bulgara de 50,000 cu simburile formatu din voluntari russi, din capor russi, die oficiari russi dela care Bulgarii voru pri instructiunile loru. O data acésta armata bulgara (adica rusésca) gata, armata turca nu va mai éa insasi a se pune in Balcani intre doue focu intre o armata bulgara din Rumeli'a si o armata bulgara de la Nord.”

Vorbindu despre separatiunea cea inventata Congresu a Bulgariiei in Bulgari'a propriu disa in Rumeli'a, diariulu russu observa:

„Principele Dondukoff-Korsakoff are destu timpu in intervalulu unui anu pentru a organi Rumeli'a intr'unu modu atatu de russescu, in cá se nu mai fia cu putintia de a o reorganisa tu cesce séu englesesce.”

Cu alte cuvinte, cunoscendu slabiciunea facti a operei Congresului, Russi'a nu renuntia la speranti'a de a pfacea intrég'a Bulgari'a, pe ambe cóste ale Balcaniloru, intr'o provincia russesca intr'unu felu de microcosmu alu marelui imperiu.

Totu ce'i lipsesce, pentru a puté ajunge acestu scopu, este continuitatea teritoriala.

Prevedindu in tratatulu dela San-Stefano ar sarea Dobrogei cátra Romani'a, Russi'a nu cunosc inca forti'a de resistentia morala a natiunii roman Diplomatia dela Sant-Petersburg isi dicea póte fundulu ánime: voiu rusifica si pe Romani! Asta Russi'a nu mai nutresce de multu o asemenea ilsiune. „Ingratii de Romani,” dupa cumu ne nmesce principele Gorciacoff, sunt atátu de ingrat in cátu nu numai ei insii nu se voru rusifica nicu data, déra inca voru fi totu-deauna o nestrabatu pedica chiaru pentru rusificarea Bulgariloru.

Romani'a.

Preste cestiunile vitali ale Romaniei se rever mereu lumina. In urm'a conferentiei dela Bucurest din 9 Iuliu n. diariiele incepura a publica din d cumentele respective. Acelea voru interesa pe tota lumea, pe romani insutitu; de aceea le reproducem si noi pe tóte.

Congresulu din Berolinu.

Actele si discursurile plenipotentiariloru A. S. Principe Carolu I alu Romaniei.

Berolinu 1/13 Iuniu 1878.

Altetiei Séle

Principelui de Bismarck, presiedinte alu Congresulu Altetia,

Supt-semnatii, ministri ai Inaltimei Séle Principe Romaniei, avendu si deplinu imputernicirile séle, onórea de a se adresa cátre Alteti'a Vóstra, spre a ruga ca se supuna la Excelentiele Loru Plenipotentiariloru Mariloru Puteri, a loru cerere de a fi admisi in sinu Congresului, spre a espune si aperá acolo dreptur tieriei loru.

Suptsemnatii, basati pe spiritulu de dreptate si buna-vointi'a cu care Europa s'a aretatu pururea cátr Romani'a, cutéza a spera ca Marile Puteri voru bine-va a 'i asculta mai inainte de a delibera asupra interes loru romanesci.

Rugamu pe Alteti'a Vóstra se bine-voiesca a pri omagiele adancului respectu cu care avemu onóre de fi ai Altetiei Vóstre prea plecati si supusi servitori. (Suptscrisi), I. C. Brateanu, M. Cógalniceanu.

Berolinu 12/24 Iuniu 1878.

Altetiei Séle

Principelui de Bismarck, presiedinte alu Congresulu Domnule Presiedinte,

Suptsemnatii, spre a da urnare cererei ce 'si a luatu libertatea de a adresa Altetiei Vóstre, la data de 1/13 curentu, au onóre de a ve presenta, spre a fi supus inaltei Adunari presidata de Altetia Vóstra, alaturatu memoriu, in care se afla resumate puncturile ce Romani'a solicita a fi primite de Europa, intru ceea ce o privesce pe densa.

Esprimandu din nou speranti'a ca nu se va lu vre o decisiune in privinti'a Romaniei mai inainte c suptsemnatii, plenipotentiarii ai Inaltimei Séle Domnului Carolu I se fia ascultatii, venimu a ruga pe Altetia Vóstra de a bine-voi se primesca espresiune preinoita a simtieminteloru de pre inalta consideratiun

si de pre adancu respectu, cu care avem onore de a fi ai Altetiei Vostre etc. etc.

(Suptscrisi), I. C. Bratianu, M. Cogalniceanu.

(Aci urmèza Memoriulu publicatu deja in „Observat. Nr. 50.

Excelentiloru Loru domnulu Bratianu si domnulu Cogalniceanu, etc. etc. etc.

Principelui de Bismarck, cancelaru alu Imperiului, conformandu-se unei decisiuni a Congresului luata in siedinti'a de astadi, are onorea de a insciintia pe Excelentiele Loru D. Bratianu si D. Cogalniceanu, ministri ai Inaltimei Sèle Principelui Carolu alu Romaniei, ca Congresulu sta gata a asculta, in siedinti'a otarita pe Luni, 1 Iuliu (la 2 ore), comunicatiunile ce Excelentiele Loru aru avea a 'i face din partea guvernului loru.

Berolinu 29 Iuniu 1878.

Siedintia din 19 Iuniu 1 Iuliu 1878.

Cuvintele rostite de d. Cogalniceanu, ministru alu afaceriloru straine alu Romaniei.

Domniloru plenipotentiaru.

Mai inainte de tôte tînemu a multiami Congresului din totu sufletulu ca a bine-voitu a asculta pe delegatii romani, in momentul de a desbata asupra Romaniei. Acesta e unu nou titlu adusu de Europa peste cele ce de multu inca i-au atrasu recunoscinti'a natiunii romane, si acèsta unanima dovada de buna-vointia ne pare a fi unu fericitu auguru pentru succesulu causei ce suntemu chiepati a apera de inaintea domniloru-vostre.

Nu ne vomu mai opri asupra evenimentelor in care ne-amu aflatu dusi ca prin nevoile unei fòrtie majore. Vomu trece asemenea cu tacere si asupra faptelor militare la care amu luat parte, si asupra faptelor diplomatice la care parte nu ni-s'a facutu. Amu avutu ocaziune mai de inainte a constata ca periodulu tratatiloru ne-a fostu mai pucinu priinciosu de càtu noroculu armeloru.

Ne vomu margini dèra a espune drepturile si dorintiele tiei nòstre, pe basa resumatului presintatu in Memoriulu ce amu avutu onore de a supune de curendu Congresului.

I.

Noi credemu ca, dupa dreptate, nici o parte a teritoriului iei actualu nu trebuie se fia deslipita de Romani'a.

Reinapoiarea unei parti din Basarabi'a càtre principatul Moldovei, prin tratatulu dela 1856, a fostu unu actu de dreptate din partea Europei. Cà-cì trunchiarea dela 1812 nu putea se se indreptatèasca nici prin faptulu nici prin dreptulu de cucerire.

La 1812, Basarabi'a facea parte dintr'unu principatu a carui autonomia fusese solemn marturisita de tôte tratatele ce se incheiasa mai inainte intre Imperiele Russu si Otomanu. Mai cu sèma tratatulu dela Cuciuc-Cainardji recunoscuse Domniloru Moldovei si Tiei Romanesci calitatea de suverani si stabilise ca Basarabi'a face parte din Moldov'a.

Asia dèra ea era o tièra romanèasca, cu institutiuni si legi romanesci, fòrte lamuritu pastrate de Maiestatea Sea Imperatulu Alexandru I. Acestu respectu alu vechei nationalitati era formulatu in rescriptulu imperialu care confirma organizatiunea administrativa si judecatòresca a acestei provincii in urm'a alipirei sèle de Russi'a, fara ca se se faca acolo cea mai mica deosebire intre Basarabi'a de josu si cea de susu.

S'au cercatu unii d'a conchide ca Basarabi'a era unu tinutu turcescu sèu tataru din uniculu faptu ca otomanii tineau trei cetati intr'insa. Dèra istori'a Tiei Romanesci presinta si ea o anomalie de acelasi felu; cetati turcesci au fostu multu timpu si intr'insa; nu ese inse dintr'acèsta ca Tièra Romanèasca se fia fostu vreo-data tièra turcesca.

Nici la 1878, precumu nici la 1812, nu se pòte cere Romaniei Bararabi'a pe basa unui faptu sèu unui dreptu de cucerire. Ea apartine unui principatu pe care insasi Russia, in totu cursulu ultimulu seu reshelu cu imperiulu turcescu, 'l-a privitu si 'l-a tratatu ca pe unu Statu independentu si aliatu.

De altmintrelea, chiaru dela inceputulu campaniei, Russia a incheiatu cu Romani'a o conventiune prin care 'i-a garantatu fòrte lamuritu integritatea actuale a teritoriului romanescu.

Acèsta garantia se ceruse si se acòrdase atunci pe candu nu era cestiune de càtu despre trecerea armatoru imperiale prin Romani'a. S'aru fi crediutu ca ea are se se intemeieze cu multu mai bine in diua candu, la chiepare insasi a Russiei, concursulu natiunii romane devenea mai positivu si se prefacea intr'o efectiva cooperatiune militara, intr'o completa aliantia. Intr'adeveru ostile nòstre au combatutu alaturi cu trupele russesci. Dèca nu este unu titlu spre a ne cresce, apoi de sicuru nu este nici unulu spre a ne scadea.

In lipsa de ori-ce altu dreptu, conventiunea dela 4/16 Aprile 1877, care pòrta suptscrisierile si ratificatiunile cabinetulu imperialu, aru fi de ajunsu spre a ne pastra o regiune insemnata a Dunarii, cu care e legata fòrte strinsu prosperitatea comerciale a Romaniei.

S'a invocatu, spre a sustine retrocedarea Basarabiei, amintiri de glorie si de isbandi militare. Dèra, intr'unu asia lungu siru de resbòie, armatele russesci s'au distinsu pe multe campuri de batalie si 'si-au preamblatu gloria pàna supt zidurile Adrianopolei. Si, cu tôte acestea, nu li se recunòsce unu dreptu de proprietate asupra regiunei Balcaniloru.

S'au mai pusu inainte si consideratiuni de recunoscinti'a. Romani'a scie se'si implinèasca datoriile de multiamire; ea a doveditu acèsta totu-deauna. Ea nu'si uita nici istori'a nici numele bine-facitoriloru ei; ea cinstesce, in Catherina- cea-Mare si in Nicolae I, pe generosii faptuitori ai tratatelor dela Cainardji si dela Adrianopole. Dèra ea 'si aduce totu-odata a-minte si de tôte acele sacrificii pe care si le-a impusu pentru marirea, isbanda si gloria Russiei. Ea nu pòte uita ca, dela Petru-celu-Mare pàna in diua de astadi, ea a

fostu, pe rendu si simultaneu, basa operatiuniloru militare ale Russiei, granarulu unde se aprovizionau armatele ei, chiaru atunci candu ele operau dincolo de Dunare, si teatrulu prea de multe ori alesu chiaru de Russi'a pentru cele mai gròsnice sdrumicari. Ea tîne minte in fine, ca la 1812 a perdu in folosulu Russiei jumetate din Moldov'a, adica Basarabi'a din Prutu pàna in Nistru.

II.

Ceremu ca pamenturile Romaniei se nu fia supuse la unu dreptu de trecere, pe càtu timpu va tîne a ocupatiunea armatoru russe in Bulgari'a. Si, intr'adeveru, Dunarea si Marea presenta acestoru armate cele mai pucinu costatòre cali de transportu si de comunicatiune. Dupa atâtea incercari, Romani'a are trebuintia de unu repausu absolutu, ca se'si indrepteze stricatiunile produse de resboiu. Rea conditiune pentru indeplinirea acestei lucrari reparatòre si pentru linistirea tiei nòstre aru fi ambletele printr'insa ale unei armate straine.

III.

Ne pare ca aru fi dreptu ca, pe basa titluriloru ei seculare, Romani'a se reintre in posesiunea insuleloru si a gureloru Dunarei, coprindendu-se intre acestea si insul'a Sierpiloru. Acèsta inapoiare aru fi numai o drèpta restabilire a dispositiuniloru originare, prin care Marile Puteri incredintiasera Principatelor Dunarene, la 1856, paz'a libertatiei Dunari la gurele ei.

IV.

Avemu temeina sperantia cà Romani'a va primi de la guvernulu imperialu alu Russiei o despagubire de resboiu, proportionata cu ostirile ce densa a pus in miscare. Ni se pare cà este cu totulu dreptu, ca despagubirile stipulate si obtinute de Russi'a in numele diferiteloru state aliate se fia impartite dupa mesur'a contingentulu militaru datu de fia-care dintre beligeranti. Principiulu acestei impartiri guvernulu imperialu l'a cunoscutu si staruiesce a 'lu aplica in folosulu Serbiei si Muntenegrului. Romani'a este si densa in dreptu de e cere acelasi beneficiu. In adeveru, fiindu silita se tie fòrte multu timpu armata sea mobilisata spre a preintampina imprejurari amenintiatòre, ea a avutu supt stèguri, atàtu ca armata de reserva càtu si ca ostire activa, mai multu de 70,000 òmeni. Osebitu de acèsta ea a incercatu perderi insemnate: orasiile ei si totu malulu Dunarii au fostu bantuite de bombardari; caile sèle de comunicatie s'au ruinatu; materialulu seu de resboiu s'a stricatu. Despagubirile datorite pentru aceste felurite daune s'aru cuveni se fia reportate asupra indemnitatii totale ce s'a alocatu guvernulu imperialu alu Russiei, èru modulu respunderi loru aru fi se se reguleze de Congresu dupa cumu va socoti mai bine.

V.

Romani'a are deplina incredere ca independenti'a ei va fi recunoscuta definitivu si pe d'intregu de catre Europ'a. Pe langa dreptulu ei celu vechiu, alu carui principiu fusese scalciatu prin restalmaciri istorice, astadi vine se se adauge titlurile pe care ea le-a improspetatu seu le-a intineritu pe campurile de bataia. Diece mii de Romani au caditu in jurulu Plevnei, ca se castige patriei loru libertatea si independintia.

Dèra tôte aceste sacrificie n'aru fi de ajunsu ca se asigure Romani'a despre pacinica folosire a bunuriloru dobandite. Ea s'aru simti cu deosebire fericita si recunoscetòre càndu aru vedea silintiele, prin care ea 'si a manifestatu individualitatea, respaltate cu o adeverata bine-facere a Europei: acèsta bine-facere aru fi garantia reala a neutralitatii sèle, care aru pune o in positiune de a dovedi Europei, ca ea n'are alta ambitiune de càtu aea de a fi pazitòrea credincioasa a libertatiei Dunarii la gurele ei, si totu-deodata de a se aplica la îmbunetatirea institutiuniloru si la desvoltarea midilòceloru ei materiale.

Acestea suntu, d-loru Plenipotentiaru, espuse pe scurtu, dorintiele unui micu statu, care nu crede a fi meritatu mai pucinu din partea Europei, si care, prin organulu nostru, face apelu la dreptatea si la binevointi'a Mariloru Puteri, ai caroru sunteti eminentii reprezentanti.

Actulu authenticu alu congresului este compusu din 64 articlii, din carii in 8 se regulèdia cestiunile statulu Romaniei, èra in 7 cestiunea Dunarei, prin urmare si acesti optu atingu interesele Romaniei. In diariile din Londra s'au si publicatu actulu intregu, èra din acelea se traduce in tôte limbile popòraloru care 'si au limb'a si literatur'a loru.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

Beiusiu, 10 Iuliu 1878. Onorata Redactiune! Inca in serbatorile pasciloru unu numeru insemnatu de intelligentia romana din locu si cercu a incredintiatu pre dñni protopopi romanesci A. Antalu si Vasiliu Papp, pre avocatulu G. Borha si profesorulu V. Lesianu, cà se conchiame o conferintia in caus'a alegeriloru dietali.

Domnii din comisiune inse au amenatu lucrulu de pre o di pre alt'a, pàna candu de o parte unu corespondente din Cou ii apostrofase in „Telegrafulu Rom.“, èra de alt'a partid'a guvernamentale din Oradea incepu a face propaganda si in cerculu nostru. In urm'a acestora comisiunea romaniloru emise provocatiunea cunoscuta, chieamandu intelligenti'a romana pre 7 Iuliu a. c. la conferintia pre 3 òre dupa mediadi. Dara lucru curiosu, cà totu pe aea di si directorulu gimnasiale P. Mihuti cu avocatulu Al. Vèghseò conchiama conferintia partidei guvernamentale, inse pre 11 òre antemeridiane. La conferintia „liberaliloru“ s'au prezentatu fòrte multi de ai nostri, mai alesu din comunele satesci. Acèsta conferintia a liberaliloru (lucus a non lucendo) si-au alesu unu comitetu de actiune de 24 membri, intre cari multi romani. Unulu dintre notarii comunali, care totu-deuna vrea se fia antaiu la candidare, a propusu cà fostulu deputatu dietale P. Cosma, carele a tînutu strinsu la programulu celoru dela guvern, se fia proclamatu de candidat si pentru sesiunea venitoria.

Partid'a guvernamentale se invof se imbià pre dlu P. Cosma cu candidatur'a, inse pre langa programulu guvernamentale cel'a avutu pàna acum'a. — Atàta despre conferintia liberaliloru.

Despre conferintia romanescă tînută in aceeași di la trei òre dupa mediadi in localulu casinei romane sub presiudu dlui Aug. Antalu este de insemnatu, cà mai toti romanii, cari luasera parte la conferintia liberaliloru se presentara si la noi, pàna si insusi primul ei conchiamatoriu. Indata dupa deschiderea adunarei, unulu dintre advocatii nostri romani propuse, cà in ainte de a ne consulta despre candidatu, se ne dechiaramu cà nu putemu sprigini guvernulu de astadi; de aceea se ceremu dela fietoriulu candidatu, cà se nu se lege de partid'a guvernamentale ce se afla astadi la putere. In locu se se desbata asupra acestei cestiuni in ordinea sa, totu acela, carele propusesse candidarea dlui Cosma in conferintia liberaliloru, se scola si ni-lu comanda si noue de candidatu. In daru s'a reflectatu, cà se se lase caus'a personale la o parte pàna se va decide despre principiu, càci presiudu la insisterea mai multora, pune dintr'odata la votu intrebarea, cà se candidamu deputatu simplu nationale, sèu nationale opositionale? La acèsta facindu-se votare nominale cu majoritate cam fortiată, se enuntia cà se alegemu deputatu nationale. Ce voru fi intentionatu cei ce cereau cà candidatul se fia numai nationale, èra nu nationale opositionale; nu se scie apriatu, dar' se crede cà dumnealoru au voitu se faca punte candidatulu, cà se pòta trece in partid'a guvernamentale. Incàtu le va fi succesu acèsta, se va vedè din cele urmatorie.

Cei ce doriau deputatu nationale, dar' opositionale, remanendu in minoritate cerura se se citèasca in faci'a adunarei dechiaratiunea dlui P. Cosma, despre carele se scia, cà inca in ainte de conferintia a fostu imbiatu cu candidatur'a prin unulu din membrii conchiamatori, carele nu erà inputeritu la acèsta. Dupa pucina opusitiune din partea acelor carora nu le trebea programu, se dà cetire epistolei dlui Cosma, carele dechiară a primu candidatur'a, dèca nu avemu altu barbatu cu carele amu pòte reesi. Domni'a sa programu detaliatu nu ne dà, ci in cele nationale crede cà person'a sa ni-e destula garantia, cà se va lupta pentru interesele nòstre nationale; èra incàtu despre celelalte dice, cà nu e angagiatu la neci un'a din partidele esistente, ci voiesce a'si pestrà independenti'a. Dupa acèsta conferintia decide se se imbià dlu P. Cosma cu candidatur'a pre bas'a dechiaratiunei sale, cà adeca nefiendu angagiatu la neci una dintre partide, si-va pestrà independenti'a.

Remane acumu, cà dlu Cosma se alèga intre ofertulu partidei liberali si intre alu romaniloru. Dèca aru primu domnia-sa programulu partidei liberali, atunci si-aru calcà dechiaratiunea data romaniloru, èra dèca se va tîne de dechiaratiunea sa, liberalii pòte cà-si voru cercà noroculu cu altu candidatu.

Conferintia romanescă inca si-a alesu comitetu de actiune, dara lucru strainu, cà multi dintre membrii alesi suntu deodata si in comitetulu partidei liberali. Ce va esi din acèsta, inca nu se pòte prevedè.

Spectatoru.

Not'a Redactiunei. Noue ni se pare cà amu cunòsce in càtu-va opiniunile politice a dlui advocatu Parteniu Cosma, si pre càtu le cunòscemu, le aflamu demne de totu respectulu. Ce a respunsu dn. Cosma de repetite-ori la Beiusiu? Eu nu vreu se mai fiu alesu deputatu, imi este de ajunsu cu 15 ani; interesele mele cà omu cu familia suferu prin atàta perdere de timpu. Dèca inse dv. credeti cà numai cu mine veti fi in stare se reusiti, cà cu romanu contra vreunui nu sciu cine, — pentru acestu singuru casu suferiu cà se me candidati; dara eu nu me legu de nici o programa, nu vreu se amagescu pe nimeni cu frase; nu prevediu in viitoriu; imi tîneu mana libera. — In càtu pentru participarea acelorasi membrii in doue comitete opuse, acèsta este una proba noua de vièti'a patriarchyala care mai domnesce la noi chiaru si in politica.

Diverse.

(Din Reteagu) ni se scrie: Tempulu pe aci e ploiosu, sapatulu cucurudieloru de a 2-a ora nu e finitu si e aci secerisulu si cositulu. Mai nimicu inse nu potu lucrà omenii din caus'a tempului ploiosu. Semnaturile spicose se arata fòrte frumose si-su copte mare parte, sèu aproape de cocere. Tetiune si pe aci este in gràne. — Cucurudiele si viiele inca-su frumose peste asteptare.

Eri se terminà aci tergulu, numitu „alu St. Petriului“. Decurse fòrte bine, cu tote ca tempulu fu ploiosu. Se vendura aproape la 1600 capete de vite (cai, boi, vaci si vitiei), adeca atâtea tiedule de vite se facura. Lucratorii nu-su chiaru scumpi inca. — Pe birtulu celu mare din Reteagu se vediu falfindu in decursulu tergului, ba si adi se mai vedu unu stindardu 3 coloru ungurescu cu inscriptiunea: Eljen Grof Teleki Domokos, képviselönk.

— Pre calea, ce conduce din Santaulu micu càtra Püspöki, in apropierea Oradiei-mari, o cèta de fetiori unguri (magyar legény) beti bine de rachi, convenindu cu unu bietu dileriu romanu, — care si cercà ocupatiune in dominiulu contelui Csáky, sub pretextu, ca acela ia panea din gur'a ungurului — fi atacatu si batutu pàna la morte de susu amentitii „bicskasi“, pàna demanetia asi moritu. Comisariulu de securitate, Stefanu Novacu a prinsu pre acei betyari. (Bihar.)

— Dela comun'a Cizeriu din Salagiu scòtemu dintr'o corespondentia mai lunga scirea, cà in aea comuna intrunuta in afaceri scolastice cu comun'a Boianu, s'a datu in Iuniu a. c. sub presiedinti'a dlui vicariu alu Silvaniei unu esamenu bunu, in care se audira dela scolari respunsuri exacte din gramatica, geografia, istori'a naturale, econom'a si altele. Docentele este dn. Nichita Liscanu. Primari'a comunei si dn. notariu Ioanu Popu ingrijescu bine de scòla.

Croquis.

Alexandri aperatu in „Telegr. romanu“.

*Naturam si furca expellas,
tamen usque redibit.*

Onorarii nostri lectori au inca in prospeta memoria foiletonulu: „Canteculu ginteii latine“ publicatu de subscrisulu in Nrii 48/9 ai „Observatoriulu“, prin urmare isi aduce bine aminte, ca, la finele acelu-asiu, dedui o expresiune convictiunei mele, ca facu reu multi din limbistii nostri, cari se opunu purificarei si progresului in limb'a romana in frumusetiandu-o cu totu felulu de pene straine, cumu sunt: *obersia, slava, straja* etc.

Acesta idea pusa odata pe harthia, se vede c'a atinsu pana la anima pe *ucenicu* din directia lui *Bogda Proste* dela repausat'a „Foisiora a Tel. rom.“

Si ce a fostu urmare?

Tota cea din Directia lui „Bogda Proste“ se aduna in soboru, *chibzuescu* in *gronica* loru intieptiune, ca ce felu de *afurisenia*, ce *osenda* se arunce asupra foiletonistulu de mai susu? In *sfersitu*, dupa multa bataia de capu, au aflatu modulu, care intr'adeveru, este dupa chipulu si asemenarea loru. Le style c'est l'homme.

In Nr. 72 dela 24 Iuniu vechiu appare in „Telegrafulu romanu“ unu articlu *grozavu* intitulatu: „Alexandri batjocuritu de „Observatoriulu“ dlui Baritiu.“ Am vediu si cetitu multi articlii. Trebuie inse se marturisescu, ca unu articlu scrisu cu mai multa caldura, cu mai multu sentimentu, si, cum amu dice, ca Dómne pazesce se i-detragemu ceva, scrisu mai *grozavu*, n'am vediu in vieti'a nostra. Dela inceputu pana la *sfersitu* totu acelasu *duchu*, si aceeasi *glagoria* pana la capetu, ba am pute dice, ca catra *sfersitu* merge crescendo, rectius delirando. Se nu cugete cetitorii nostri, ca *uceniculu* respectivu ar fi dora unulu dintre *codalnicii* seu mai *nemernicii* din Directia lui *Bogda Proste*; nu, din *potriva*, ii incredintiamu, ca este celu mai de capetia dintre ei, celu mai *grozavu*, pe care ilu lauda multi, ca are si idei fixe. Si apoi *blagoslovitu* de D-dieu este nu numai *norodulu*, dar si *ipokimenulu*, care e atatu de petrunsu si convinsu de parerile sale, in catu putere omenesca nu exista, care se lu-pota abate dela *chibzuirile* sale, chiar si de ar remane singuru de aceeasi parere.

Dar se urmarimu unu picu acestu capu d'opera alu „Directiei lui Bogda Proste,“ si se ne minunamu de *slava zimislirei* lui!

Lupulu este o *jivina primejdiosa*. Prin urmare omulu se se pazesca de elu. Asia si *uceniculu grozavu*, ca se si-pota desvelu mai cu aventu ideile si, ca se se arete mai *coversitu* in *deseversita* sa lumina, incepe cu lupulu, si aprupe pe o jumetate de colona ne spune, ca lupulu isi schimba perulu. Si ca se pota dovedi acesta maxima *isvodita milivanu* in directia laudata, citza din foiletonulu meu passagiulu: „Din cele de susu . . .“ pana unde era se vina *cinstea*, carea, *pacostea* scie cumu, i-remase in pena, pentru-ca pe harthia nu se vede. Cele citate le *impodobesce* cu atatea stindarde si cocarde (semnu de complacere), in catu pare ca vedi, cumu ii salta anim'a. La cuventulu „mania“ ii pune *trei* cocarde si in nota face o rugatiune forte *potrivita*, de cugeti, ca e la *osfesitania*. Acolo dice: „Se feresca ceriulu pe ginteia latina de *mania* (pote ca scie singuru, catu de rea e man'a).“ Noi dicemu se lu-feresca ceriulu pe dumiallu mai antaiu!

Vorbesece apoi de cuventulu, *grozavu*, de care i-asiu aminti si eu ceva, dar me temu se nu se prea ingrozescu. Cu *prilegiulu* lui *grozavu* (in loculu carui-a trebui se puna pote *strasnicu*, care e totu asi neosiu romanescu si cu acelasu *pasiusu* de cetatienia), insira cu multu *duchu* totu *neamulu* lui *groza*, incependu dela copii pana la stramosi. Dup'aceea vine la *glasu*, *glasuire*, *slavire*, *gonire*, *slugire*, *neprasnica*, *osenda*, *poticnire*, *isbavire*, pe cari, dice dsa, *uceniculu*, ca Alexandri le intrebuintia cu *deosebita placere*. (Avamu trebue se fia *uceniculu*, scie si *gandulu* dlui Alexandri. Ore nu va esclama Al. aici: „apera-me Dómne de amici . . .“) Si in drept'a sa judecata, ca unu ritoru betranu, se bate cu pumnulu in pieptu si jura (se teme ca nu lu vomu crede), ca „Alexandri intr'o singura poesie, cu numai 3, di trei (diu?) strofe, de cate 4, di patru renduri (ce bine si-a insemnatu!) d. e. (?) Maiorulu Iancu Bran, afii pe rondu urmatorele: *resplata*, *vrednicule*, *slavite*, *tovarosiu*, *glasulu*, *ceasulu*, *slavesce*, *miluesce* etc.“

Ce e dreptu, e dreptu. *Ingadumu* si aici *strasniculu ucenicu*: Alexandri a publicatu intr'adinsu acesta poesia, ca se remana de *musitra* pentru Directia lui *Bogda Proste*, ceea-ce nu se pote *tagadu* cu atatu mai vertosu, cu catu poesior'a a fostu *alcatuita* intr'o vreme, candu limb'a romana era pe aceeasi trepta, deca nu mai susu, cu cultur'a ei de astadi, adeca *taman* pe la *leatulu* dela Christosu 1843, seu cu 35 de ani inainte de er'a „Directiei lui Bogda Proste!“ O! de ar fi traitu *uceniculu* nostru pe *vremurile* acele, era cu multu mai multumitu, celu pucinu nu vede cu ochii *apostasi* a dlui Alexandri. *Norocu* ca din citatulu „*Dumbravei rosie*“, despre care *uceniculu* dice ca e un'a dintre productele cele *mai noue* (pote ca numera anii dupa talmudu), vedemu c'a ajunsu cu *cetani* a scrieriloru dlui Al. pana la *leatulu* 1872, de vreme ce, „*Dumbrava rosta*“, atunci se *publicarisise* pentru antai'a ora, (vedi „Conv. literare“ din 1872, Nr. dela 1 mai p. 49.)

Ce minunatu! Directia lui *Bogda Proste* atatu in Alex. catu si in „Convorb. lit.“ nu vede de catu cuvintele cele slavone cari sunt mai atragatore pentru densii, ca-ci: Ce-i strainu nu se lipesc de su-fletulu meu.“ (Sionu).

Wär' unser Aug' nicht sonnenhaft,
Wie möchten wir die Sonn' erblicken? (Gothe).

Astadi de ex. la 1878 (dupa *socota uceniculu* leatu mai vechiu ca 1872) ar pute ceti lucruri de cari s'ar *ingrozi strasnicu*. Ba nici n'ar crede, deca i-ar spune cineva si erasi pe dreptu (firesce dupa rar'a sa intieptiune), ar ceti, dicu, lucruri necredute.

Cu *ingaduirea uceniculu grozavu*, nu pentru densulu, ca-ci sciu, ca nu se va dejosu a ceti aceste linii, ci pentru onor. publicu voiu cita din Alexandri

a) din *Turnu-Magurele*, scena in versuri (?).

Scena I. „Scump'a mea Natalitia . . . ar fi unu „spectaculu curiosu pentru tine de a me vede pe mine, „o eleganta deprinsa a traif in *salone lucose* locuindu „acumu intr'o odaitia gola si purtandu costumulu am „*bulantiei* . . . Cu tota acesta schimbare inse, nu poti „crede, iubit'a mea, catu sunt de multiamita! . . . Eu, „o tinera veduva, incungiurata de *adoratii patentati* „din Bucuresti si din Iasi, si *espusa* a audu in tote di- „lele aceeasi *deklaratii monotone de amoru*, me simtu „astadi mai *demna* de positi'a mea inalta in *societatea* „romana sub *nobil'a* haina de sora de *caritate*. In ca- „pitalele nostre eramu asurdita de *falsele suspine* ale „comediei lumesci; aice sunt uimita de *adeveratele* „suspine ale *suferintiei*, si pre catu acolo inim'a „mea era nesemtitore, pe atatu aice ea bate si cresce „insuffetita de unu *nobilu devotamentu* . . . Amu „sub veghierea mea unu june capitanu ranitu, forte „*interesantu* . . . La *asediulu Plevni*, sermanulu a „priimitu unu glontiu in bratiulu dreptu si multu ne e „tema, ca va fi nevoe de o *amputare* . . . Feresca-lu „Dummedieu de o asia nenorocire! *Sergentulu* lui, unu „vitez din alu 13-lea regimentu de Dorobanti, bunu, „simplu, camu *originalu* si cu numele de Horcea, plange „ca unu copilu candu se gandescu, ca va remane capi- „tanulu lui ciuntu . . . Eu in sa-mi me *infioru* la acesta „ideia, ca-ci incepu a ave pentru scumpulu meu ranitu „o *afectiune* de sora . . .“

b) din *Oda la ostasii romani*

O! Romani in faci'a vostra, colo 'n tainica cea zare
Vedeti voi cu ochi de vulturi o lumina ce apare
Strabatendu prin umbra de sa de trei secolu adunata?
E maretulu faptu alu dilei multu dorita, mult visata!
E a ceriului zimbire, e luceaferulu *sperarii*,
E *triumfulu* luptei vostre, este diu'a neatarnarii!

Ambe aceste aparute in estu-anu in „Albin'a Carpatilor“ Nr. 21, diuariu forte obscuru, tiparitu departe, forte departe de dsa, cale camu de 3 minute.

Dar aceste sunt secaturi! *Uceniculu* Directiei *Bogda Proste* scie ce scie si ne pare bine, ca lumineza si pe altii. Dlu Al. este batjocuritu si inca infamu. Foiletonistulu cutezase a marturisi curios'a judecata, ca „*Inspiratiunea divina* a bardulu latinittaii este investita cu unu costumu nationalu atatu de alesu, cu unu limbagiulu atatu de frumosu si curatu, precumu numai unu Alex. o pote face.“ *Insulta* din cele mai *grozave*! *Ciufsiagu* ne mai pomenitu, care nu pute remane nerestnatu si nerestornatu. Dar, *slava* Domnulu, unde e *primejdi'a* mai mare, acolo e si ajutorulu mai aprupe. Alexandri, ar fi remasu petatu pe vecia, deca nu se radica *nesdravenulu glasu* alu celei mai noue si mai competente directii de sub firm'a *pomenita* si deca nu aducea o doveda, care restorna din talpa grest'a afirmatiune a foiletonistulu.

Argumentulu nimeritu alu *strasniculu ucenicu* este: „Poetulu Alex. in *sfersitu* si cu deosebire“ (de ce nu: deora-ce, pentru-ca, fiindu-ca, cu tote ca, din cauza ca, considerandu ca, avendu in vedere ca . . .?) „va fi crediutu ca unu „*Cantecu alu ginteii latine*“ dedicatu *toturoru* poporaloru neo-latine si substernutu juriulu de Montpellier, va trebui se fia scrisu in termini mai latini . . .“

Grozavu, *strasnicu*! Foiletonistulu a disu, ca Alex. a scrisu classicu romanescu. Ast'a e batjocura, calumnia. A trebuitu se aiba cineva agerime unu alesu din neamulu lui Israilu (n'amu grai intr'unu ceasu reu), ca se pota scapu pe Alex. de atata *ciufsiagu*, spunendu *adeverulu* limpede, ca Alex. a scrisu *latinesce*.

Me plecu. Bucura-te Alexandri. De atata agerime nice insuti n'ai fi fostu capabilu!

Altu passagiulu. Intr'unu parantesu intaresce *grozavulu ucenicu*, ca in textulu originalu (se intielege dupa care amu publicatu noi textulu romanu) nu sta cuventulu *miriza*, ci *oglindeza*. Se *ingadumu* si aici dupa dsa, fiindu ca „*αργος ερεα*.“

Nu mai pucina logica transpira si din tiesutulu aperei. *Macbeth* ori unde si-intorcea ochii, nu vedea de catu spiritulu lui *Banquo*. Asia si *grozavulu ucenicu* alu Directiei lui *Bogda Proste* in foiletonulu meu nu vede de catu oper'a, spiritulu dlui *Baritiu*. Cu tote astea nu intielegu cumu de se *slobode* pana la atata, in catu se *pomenesca* pe unu *Baritiu*? (Pardonu, va fi din *dragoste*). Vei vede minune: *Baritiu* a imbetraniu, au ajunsu aproape 66 ani, si in tota vieti'a a remasu necunoscutu, in catu nu este puiu de romanu se scia c'a traitu unu *Baritiu*, cine scie deca nu se va eternisa prin asta apereare *grozava*. Pecatu pentru *uceniculu* nostru, ca nu s'au ivitu mai de multu in sinulu *norodulu*, pote c'atunci se alegea ceva si de dlu *Baritiu*.

Conclusiune.

Foiletonistulu Observatoriulu, respective domnulu *Baritiu*, a *ciufsiagu* infricosiatu pe bardulu latinittaii. *Strasniculu ucenicu* din Directia lui *Bogda Proste* ilu apera cu *deseversire* (ca-ci dlu Alex. n'ar fi in stare se se apere fora *potracaru*, candu va fi atacatu de cineva), et hoc erat demonstrandum, *iproci, iproci* . . .

De n'ar traif in lumea atatu de ponosita, stricata si corupta, *grozava directiune*, sub firm'a *Bogda Proste*, ce asi este numita, Ramleni amu fi 'n prosthia. Dar astfelu . . . e minune!

Sfatuimu si noi pe *mesiterii* din Directia lui *Bogda Proste*, se *slobode* cuventulu totu de-a unu *uceniculu* acestuia, ca-ci se vede a fi forte de *isprava*, si, cu *isnove*, ca celu de susu se voru face nemuritori pentru vecia!

Isvoditu la 1 „*cuptioriu*“, leatu 1878.

(Pecetea.) Iscalitu *Petra-Petrescu*.

Sibiu. Suntemu in Iuliu, si totusi avemu dile reci ca de primavera.

Post'a redactionei.

La scrisorile venite de 5 dile incoce se va potea raspunde numai de dumineca inainte, din cauza ca redactorulu absentase din Sibiu.

Preturile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

16 Iuliu in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	8 — 9.—
Grâu, amestecat	1 „ „	6.50—7.50
Secara	1 „ „	6.80—6.20
Papasioiu	1 „ „	5.90—6.30
Ordiu	1 „ „	7.—
Ovesu	1 „ „	2.70—3.10
Cartofi	1 „ „	3.——3.50
Mazare	1 „ „	9.—
Linte	1 „ „	12.—
Fasole	1 „ „	7.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram „	34.—
Untura (unsore topita)	50 „ „	30.00
Carne de vita	1 „ „	36—44
Oua 10 de	1 „ „	—20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 15 Iuliu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.50 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.27 „
Imperialu rusescu	„	9.35 „
Moneta germana de 20 marce	„	12.20 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira tureesca	„	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	101.10 „

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura ce sureza siguru prin

Allopolu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea mediculu, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de *grumazu si pieptu*, *grippa*, *ragusiela*, *tusa si troгна*. Multi cumperatori marturisescu, ca numai suculu acestuia-a au a-si multumf somnulu placutu.

Excellentu este suculu acest'a, ca preservativa pe *tempu neguros* si *aspru*.

In urm'a gustulu forte placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferu de plumani inse, o trebuintia; cantaretiloru si oratoriloru contra vocii inchise seu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multiple de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara doveda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. *Oppolzer*, rectorulu magnu la universitate c. r. din Vien'a, ilu folosesce cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persone private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescisu adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatorele scrisori recunoscutore:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in catu me temeam ca nu cumu-va se se innece; intru ace'a slabitu cu totulu si a fostu atatu de debil, in catu abia sta pre petiore. Atunci mi-s'a recomandat allopolu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa intrebuintiarea primei sticle a mai incetat tusa, dupa a dou'a sticle cautu bene afora copilulu, a venitu la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cateva dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragusiela.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculosa a copiiloru mei si dorescu ca acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tote partile prein omenimea suferinda.

F'latz, 6. Martin 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif,
primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite catu mai in graba inca 4 sticle dein reamitulu D-tale Allopolu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle afu ca doreru de pieptu si gutu, pe cumu si respiratiunea scurta se micioraza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capata dein celu mai prospetu. Accludu 5 fl. m. c.

Cu tota stim'a se subsemma

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopolu de plante Schneeberg este unu medicamentu forte usuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de asteliu de bole.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Die! Folosindu in desiertu diferite midiloece pentru doreru de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopolu de plante Schneeberg anuciandu de d-ta, care se pote recomanda pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acesta medicina minunata, sanetatea mi se restaura pe deplinu. Multu-mindu-si Dlu meu, din tota anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu! (21) 12

Dupa-ce prin intrebuintiarea allopolu d-tale amu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragusiela impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmare binefactoreloru rezultate ale acestui allopolu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu forte obligatu a' Ti multiamiti din tota anim'a pentru acesta inventiune salutaria, cum si a recomanda acesta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cati suferu de pieptu si mai vertosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857. Joano Bauer.

doctore.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopolu de plante genuinu se mai afla in Sabiu: Friedrich Thalmayer, comerciantu. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Frohlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisior'a: J. B. Teutsch, comerciantu.